

ปัญหาความขัดแย้งทางการค้าระหว่างไทยกับ
สหรัฐอเมริกา : ศึกษากรณีทรัพย์สินทางปัญญา

นายเกียรติพงศ์ เรืองสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-172-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PROBLEM OF TRADE FRICTION BETWEEN
THAILAND AND U.S.A. : A CASE STUDY OF INTELLECTUAL PROPERTIES

Mr. Kiattipong Ruangsuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Degree of Master of Political Science
Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

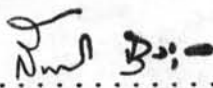
1996

ISBN 974-633-172-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาความขัดแย้งทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา :
ศึกษากฎสิทธิประโยชน์ทางปัญญา
โดย นายเกียรติพงศ์ เรืองสุวรรณ
ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี

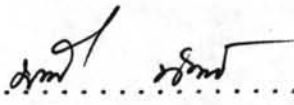
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ ก้ำชู)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ปราณี ทิพย์รัตน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เกียรตินิยม เรื่องสุวรรณ : ปัญหาความขัดแย้งทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา :

ศึกษากรณีทรัพย์สินทางปัญญา (The Problem of Trade Friction between

Thailand and U.S.A. : A Case Study of Intellectual Properties)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี, 234 หน้า. ISBN 974-633-172-8

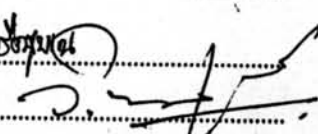
การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายคือวิเคราะห์กระบวนการดำเนินการเจรจาแก้ไขปัญหาการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยถูกกำหนดให้อยู่ในบัญชีประเทศที่ต้องถูกจับตามองเป็นพิเศษ(PWL) จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ในระดับที่น่าพอใจจนทำให้สหรัฐอเมริกาได้ประกาศให้ประเทศไทยได้รับการเลื่อนสถานะไปอยู่ในบัญชีประเทศที่ต้องจับตามอง (WL) โดยใช้กรอบความคิดการพึ่งพา (Interdependence) ของ Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye ในการศึกษาและทำการวิเคราะห์แบบ Documentary Research โดยอาศัย เอกสาร สิ่งพิมพ์ ข่าวสาร เอกสารทางราชการ และสถิติ

การศึกษาพบว่า ไทยต้องใช้ระยะเวลาหลายปีในการดำเนินการแก้ไขปัญห โดยต้องสร้างความเข้าใจกับสหรัฐอเมริกา ประชาชน หน่วยราชการ ตลอดจนพรรคการเมืองต่างๆ ตั้งแต่ประเทศไทยประสบปัญหาความขัดแย้งทางการค้ากับสหรัฐฯ ในปี ค.ศ.1989 หลังจากที่สหรัฐฯ ได้ประกาศใช้กฎหมายการค้าและการแข่งขันฉบับปี ค.ศ. 1988 สถานการณ์ภายในประเทศของไทยในช่วง ปี ค.ศ. 1991 มีปัญหาจากเหตุการณ์รัฐประหาร แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สถานภาพของไทยในเวทีระหว่างประเทศดีขึ้น เหตุการณ์ทางการเมืองภายในก็เข้าสู่ภาวะปกติ ตลอดจนการนำผลการตกลงกับสหรัฐอเมริกาไปปฏิบัติอย่างจริงจังทั้งการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องฉบับต่างๆ และการควบคุมให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย ทำให้สหรัฐอเมริกาพึงพอใจและประกาศให้ไทยพ้นจากบัญชีประเทศที่ต้องถูกไต่สวนเป็นลำดับต้นๆ (PFC) มาอยู่ในบัญชีประเทศที่ต้องถูกจับตามองเป็นพิเศษ (PWL) ซึ่งไม่มีผลต่อการตอบโต้ตามกฎหมายการค้าสหรัฐอเมริกา

ภาควิชา .....ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

สาขาวิชา .....ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

ปีการศึกษา ..... 2538 .....

ลายมือชื่อนิสิต ..... เกียรติพนม .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C530230: MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD: INTELLECTUAL PROPERTIES/ TRADE FRICTION/ THAI/ U.S.A.
KIATTIPONG RUANGSUWAN : THE PROBLEM OF TRADE FRICTION
BETWEEN THAILAND AND U.S.A. : A CASE STUDY OF
INTELLECTUAL PROPERTIES. THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. DR. WIWAT MUNGKANDI, Ph.D. ;234 pp.
ISBN 974-633-172-8

The objective of this research is to examine how Thailand can manage to get out of its PFC status laid down by the United States through analyzing the process of negotiation over the trade friction between Thailand and the United States during the year 1989-1994, based on the concept of Interdependence by Robert O. Keohane and Joseph S. Nye, with information from newspapers, newsletters, journals, government documents and statistic reports.

As a result of the study, it can be stated that despite its great effort, Thailand had to spend several years accountable to the Thai public, reducing friction among different government agencies and political parties, and seeking a better understanding with the United States. Thailand first encountered its problems with the United States since 1989, following the American announcement of the Omnibus Trade and Competitiveness Act of 1988. The situation deteriorated in the 1991 with the coming of the Coup d'etat in Thailand. However, in the period of the government led by Prime Minister Chuan Leekpai, the status of Thailand improved. The United States was increasingly satisfied by the measures and implementations taken by the Thai government. Moreover, the political environment in Thailand--both the system of democracy and personal factor--worked to the benefit for the country. This circumstance led to the withdrawal from the status of Priority Foreign Country (PFC) to that of the Priority Watch List (PWL) which is unaffected by the counter measure under the US trade law.

ภาควิชา..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

สาขาวิชา..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

ปีการศึกษา..... 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต..... เกษศิริพงษ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดีของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการศึกษาวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เขียน ธีระวิทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ ชูมาก รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร และอาจารย์ปราณี ทิพย์รัตน์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ จนผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาวิจัยไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา คุณตา คุณยาย พี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ได้สนับสนุน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
สารบัญตารางและแผนภูมิ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
2 ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายของสหรัฐอเมริกาในการแก้ไข .	27
ปัญหาการค้าระหว่างประเทศ	
- การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายของ	51
สหรัฐอเมริกา	
3 กฎหมายการค้าและการแข่งขันฉบับปี ค.ศ.1988	62
- ที่มาของกฎหมายการค้าฉบับปี 1988	65
- สาระสำคัญของกฎหมายการค้าสหรัฐอเมริกาฉบับปี ค.ศ.1988	69
- มาตรา 301 (Section 301)	84
- กฎหมายการค้าฉบับปี 1988 และผลกระทบต่อไทย	91
4 บทสรุป	188
รายการอ้างอิง	198
ภาคผนวก	211
ประวัติผู้เขียน	235

สารบัญตารางและแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 Optimality of an output subsidy to increase defense production	29
แผนภูมิที่ 2 การค้าสามเส้า	38
แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างการค้าโลก	42
ตารางที่ 1 U.S. and Japanese Trade with the Pacific, 1985- 1988	36
ตารางที่ 2 Role of the Pacific in World Production and Trade as of 1987	41
ตารางที่ 3 U.S. Trade with ASEAN, 1988	44
ตารางที่ 4 U.S. Direct Investment in ASEAN, 1988.....	46
ตารางที่ 5 กลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก	55
ตารางที่ 6 ส่วนแบ่งการตลาดสิ่งทอในสหรัฐอเมริกา	129

นิยามศัพท์

1. Asia Pacific Economic Cooperation - APEC กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก
2. Compulsory Licensing การอนุมัติใช้สิทธิ
3. Copy Right ลิขสิทธิ์
4. Counter measure มาตรการตอบโต้
5. Discriminatory การเลือกปฏิบัติ
6. Fast Track Procedures กระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วน
7. General Agreement on Tariffs and Trade - GATT ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า
8. Generalized System of Preferences - GSP ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป
9. Incorporeal property ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง
10. Intellectual Property ทรัพย์สินทางปัญญา
11. Market Exclusivity สิทธิทางการตลาดแต่ผู้เดียว
12. Motion Picture Export Association of America - MPAAs
สมาคมผู้ส่งออกภาพยนตร์แห่งสหรัฐอเมริกา
13. Omnibus Trade and Competitiveness Act of 1988 กฎหมายการค้าและการแข่งขันฉบับปี ค.ศ. 1988
14. Override สิทธิเพิกถอน
15. Patent สิทธิบัตร
16. Pharmaceutical Manufacturers Association - PMA
สมาคมผู้ผลิตยา
17. Priority Foreign Countries - PFC ประเทศที่จะต้องถูกไต่สวนและตอบโต้ทางการค้าเป็นลำดับต้น

18. Priority Watch List - PWL ประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ
19. Safety Monitoring Program - SMP มาตรการติดตามความปลอดภัยของยา
20. Tariff Barriers มาตรการทางด้านภาษีศุลกากร
21. The International Intellectual Property Alliance - IIPA สมาพันธ์ทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ
22. The Harmonized Commodity Description and Coding System ระบบการจำแนกโภคภัณฑ์ให้สอดคล้องกัน
23. Treaty of Amity and Economic Relations สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ
24. United States Trade Representative - U.S.T.R. ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา
25. Voluntary Export Restraint Arrangement - VRA ความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ
26. World Intellectual Property Organization - WIPO องค์การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ